

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISH

*O'zbekiston Respublikasi Toshkent viloyati Parkent tumani 33-umumiy o'rta
ta'lim maktabining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari
Nishonboyev Sanjar Abibulla o'g'li*

Annotatsiya: Hozirgi kunda ta'lim tizimini takomillashtirish, uni zamon talablari asosida rivojlantirish masalasi butun dunyo mamlakatlarining strategik ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Bu jarayonning asosiy tarkibiy bo'lagi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ularning ta'lim sifatiga samarador ta'sirini boshqarishdan iboratdir. Ta'lim olamida sodir bo'layotgan o'zgarishlar, jamiyat va bozor talabining hamisha o'sib borayotganligi pedagogik texnologiyalarning doimiy rivojlanishini va ular asosida ta'lim sifati ko'rsatkichlarini tubdan kuchaytirishni taqozo etadi. Turli mamlakatlar pedagogik tajribasini tahlil qilish orqali zamonaviy texnologiyalarning afzalliklari, ularni qo'llash sohalari va ta'lim sifati o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ochib berish imkoniyati mavjud.

Kalit so'zlar: zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ta'lim sifati, interaktiv usullar, innovatsion texnologiyalar, kompetensiyaga asoslangan ta'lim, monitoring.

Pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi va ular asosidagi ta'lim metodikalarining zamonaviylashuvi ilmiy-metodik izlanishlarda eng muhim va dolzarb masala sanaladi. Hozirgi ilmiy adabiyotlarda pedagogik texnologiya atamasi keng qamrovli tushuncha sifatida izohlanadi. U nafaqat ta'lim metodlari va vositalari to'plami, balki o'qituvchining jarayonni boshqarish, darslarni samarali tashkil etish, talaba va o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirish, mustaqil va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan murakkab tizim hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar asosida dars jarayonining sifatli va samarali tashkil etilishi, har bir

o‘quvchiga individual yondashuv, innovasion yondashuv va interaktiv usullarni keng tatbiq etish ko‘zda tutiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning bugungi kundagi asosiy yo‘nalishlari sifatida kommunikativ yondashuv, modulli o‘qitish, kompetensiyaga asoslangan ta’lim, masalali (problemlı) o‘qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, masofaviy va aralash ta’lim shakllarini ko‘rsatish mumkin. Har bir yo‘nalish o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ular o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini chuqurlashtirishga, mustaqil izlanish faoliyatini faollashtirishga, tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga imkon beradi. Demak, ta’lim sifatini oshirish masalasi pedagogik texnologiyalarni to‘g‘ri tanlash va ularni o‘z vaqtida samarali joriy etish bilan chambarchas bog‘liqdir [1].

Pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etishning asosiy sharti – zamonaviy o‘qituvchining bilim va ko‘nikmalarini muntazam rivojlantirib borish, ta’lim jarayonini takomillashtirishga tayyorlik, innovatsion mahsulotlarni yaratish va uni tatbiq eta olishdan iborat. O‘zbekiston va boshqa rivojlangan davlatlarda ta’lim sifatini yuqori bosqichga olib chiqishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati oshib borayotganini ko‘rish mumkin. Taqqoslov tahlil orqali, bir tomondan an’anaviy usuldagi o‘qitish metodlarining imkoniyatlari, ikkinchi tomondan esa yangi pedagogik texnologiyalarning zarurati va ustunligi aniq ko‘zga tashlanadi. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish natijasida o‘quvchilar mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni yechish, real hayotga tayyorlanish, zamonaviy kasb va mutaxassisliklarga mos ko‘nikmalar hosil qilishlari uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. An’anaviy dars shakllarida pedagog-rivojlantiruvchi jarayon orqasida passiv bilgichlardan faol ishtirokchi, jarayonning bevosita sub’ekti shakllanishiga bosqichma-bosqich erishiladi. Zamonaviy texnologiyalarning boshqa ustunligi shuxki, unda o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi o‘zaro birdek ishonch, ochiq muloqot uchun imkoniyatlar kengayadi, bu esa bilimlarni mustahkamlash yuzasidan yuqori natija beradi. Tahlil

shuni tasdiqlaydiki, bugungi ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tatbiqi yildan yilga kengayib bormoqda. Elektron darsliklar, raqamli platformalar, interaktiv doskalar, virtual laboratoriyalar, onlayn kurslar, masofaviy ta'lim shakllari – bularning barchasi o'quvchilar va o'qituvchilar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqadi. Tizimda o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda qurish orqali har bir o'quvchi o'ziga mos ta'lim uslubi va tezligini tanlash imkoniga ega bo'ladi. Shuningdek, kompetensiyaga asoslangan ta'lim texnologiyasi zamonaviy kasb va hayot realiga muvofiq ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi [2].

Zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi ta'lim sohasida ko'plab ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. O'qituvchilarning malakasini oshirish, ta'lim jarayonida yangi interaktiv va ilg'or usullarni taklif etish, innovatsion dasturlarni ishlab chiqish va amaliyotga tadbiq etish natijasida ta'lim sifati tubdan yaxshilanadi. So'nggi yillarda darslarda muammoli o'qitish usuli, loyiha asosida o'qitish, darsning zamonaviy turlari, treninglar va master-klasslar, doimiy va uzluksiz bilimlarni baholash tizimi, kognitiv va metakognitiv yondashuvlardan foydalanish kabi usullarning samaradorligi yuqori baholanmoqda. Ushbu texnologiyalarning har biri ta'lim jarayoni sub'ektlari – o'quvchilar va o'qituvchilarning hamkorlikda faoliyat yuritishini, har bir ishtirokchining faolligini oshirish, uning shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etishini kafolatlaydi. An'anaviy o'qitishda ko'proq bilimlarning yetkazilishi, xotira va mexanik o'zlashtirishga tayanilgan bo'lsa, yangi texnologiyalarda o'quvchilarning mustaqil bilim olish, izlanish, tajriba asosida bilimlarni mustahkamlash, o'z malakasini oshirish, natija va jarayonni tahlil qilish ko'nikmalari shakllantiriladi. Tadqiqotlarda ko'rsatiladiki, pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi ta'lim dasturlarining zamonaviylashishiga, o'quv-uslubiy ta'minotning takomillashishi, dars sifatining oshishi, o'quvchilarning ta'limga qiziqishi, o'z yo'nalishini to'g'ri aniqlashi, ijtimoiy va kasbiy jihatdan rivojlanishi uchun asos bo'lmoqda. Tahliliy va tipologik jihatdan zamonaviy

texnologiyalarni an'anaviylaridan farqini quyidagicha umumlashtirish mumkin: innovatsion texnologiyalar natijaga yo'naltirilgan, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida ishonchli hamkorlik, ta'limni individuallashtirish, pedagogik monitoring, mustaqil izlanishni rag'batlantirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish kabi yondashuvlarni o'z ichiga oladi [3].

Dunyo tajribasida pedagogik texnologiyalar shakli, mazmuni va jarayonining uzluksiz rivojlanib borayotganligi alohida ajralib turadi. Bu jarayonda har bir davlat o'zining tarixiy, madaniy va iqtisodiy imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda avval tajriba almashinadi, so'ngra milliy xususiyatlarini inobatga olib, o'ziga mos zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqadi. Natijada, ta'lim sifati, uni baholash mezonlari va real ko'rsatkichlar bosqichma-bosqich yangi darajaga olib chiqiladi. Pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi asosan uch bosqichga ajratiladi: tayyorgarlik bosqichi, amalga oshirish bosqichi va natijalarni tahlil qilish bosqichi. Tayyorlov bosqichida o'qituvchi o'zining bilim va malakasini yangilaydi, texnologiyani to'g'ri tanlaydi va uni darsga moslashtiradi. Amaliy bosqichda esa o'qitish jarayoni yangi usullar asosida tashkil qilinadi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida interfaol muloqot yo'lga qo'yiladi. Tahlil bosqichida dars samaradorligi, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari chuqurlashtirilishi, yutuq va kamchiliklar monitoringi olib boriladi. O'zbekistonda ham, so'nggi yillarda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'quv jarayoniga keng joriy etilishi natijasida, ta'lim sifatini oshirish bo'yicha sezilarli natijalarga erishilmoqda [4].

Respublikada qabul qilinayotgan davlat dasturlari va strategiyalari, ilg'or mamlakatlar bilan hamkorlikda olib borilayotgan loyihalar, zamonaviy laboratoriyalar, raqamli sinflar, masofaviy ta'lim xizmatlari, onlayn platformalar, ilmiy-metodik kontent, yangi o'quv dasturlarining ishlab chiqilishi jarayonga yangicha sur'at bag'ishlamoqda. Sravnitel-tipologik tahlil asosida aytish mumkinki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning afzalliklari quyidagilarda namoyon bo'ladi: shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, mustaqil va izlanishga undovchi muhit, fan va

texnika yutuqlari asosidagi ilg'or metodlarni joriy etish, pedagogik jarayonni monitoring qilish va natijalarni tahlil bilan doimiy yangilab borish, malaka oshirish va uzluksiz rivojlanish uchun yangi imkoniyatlarni ochib berish. Yangi pedagogik texnologiyalarda ta'lim individual ehtiyojlar, kasbiy yo'nalishlar, kreativ yondashuvlar, jamoaviy va individuallikni uyg'unlashtirish asoslarida rivojlanadi. Rivojlanayotgan davlatlarda, xususan, O'zbekistonda ilg'or tajriba va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, pedagoglarning o'z ustida ishlashi va malaka oshirishi, zamonaviy darslar va amaliy mashg'ulotlarda yangi vositalar va metodlarni tatbiq etish barobarida uzluksiz monitoring va baholash tizimi yo'lga qo'yilgan. Bu orqali ilmiy-metodik tadqiqotlarning rivojlanishi, raqamli texnologiyalar, zamonaviy o'qitish vositalarini amaliyotga jadal tatbiq etish, pedagogik hamkorlik tarmog'ini kengaytirish alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, har bir jamiyat o'z ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha bosib o'tilayotgan yo'lni real tahlil qilishga, mavjud kamchilik va muammolarni aniqlash asosida ilg'or texnologiyalarni joriy etishga intiladi. Hozirgi zamon pedagogikasi uchun to'laqonli monitoring, ilmiy asoslangan baholash va natijalarga yo'naltirilgan faoliyat vositasida o'quvchilarning qobiliyat va kompetensiyalarini rivojlantirish, kasbiy o'sish va rivojlanish uchun yangi texnologiyalarni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali ta'lim sifatini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va bunyodkorlik ishlari, ilg'or davlatlar tajribasining milliy ta'lim tizimiga moslashtirilishi, raqamli va innovatsion metodlarning tatbiq etilishi natijasida pedagogik jarayon samaradorligi tubdan yaxshilanmoqda. Ta'lim jarayonida pedagoglarning metodik saviyasi, o'quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy yondashish ko'nikmalari, zamonaviy axborot texnologiyalaridan faol foydalanish orqali shaxsiy va kasbiy kamolotga erishish uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Har qanday yangi texnologiya natijadorlik, monitoring va sifat tamoyillari asosida to'g'ri tatbiq etilgandagina

ta'limda yetakchi o'rinni egallaydi va natijada xalqaro miqyosda raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'afurov N. "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat." Toshkent, 2020.
2. Nishonov O., Xasanboyeva R. "Zamonaviy ta'lim texnologiyalari." Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019–2023 yillardagi ta'lim sohasidagi farmon va qarorlari.
4. Jahon banki va YuNESKO xalqaro ta'lim reytinglari hisobotlari, 2018–2024 yillar.
5. Jalolov J.J. "Didaktika va zamonaviy o'qitish usullari." Toshkent, 2021.
6. Xalq ta'limi vazirligining tegishli normativ va metodik hujjatlari, 2020–2024 yillar.